

Bližšie informácie:

Lenka Ilčíková

Koordinátorka za spravodlivú
transformáciu hornej Nitry

Priatel'ia Zeme-CEPA

ilcikova@priateliazeme.sk

<http://www.zivotpouhli.sk>

Tel: +421 905 580 031

Obnova budov v mestách a obciach hornej Nitry

V zásobníkoch projektov budúceho financovania rozvoja regiónu sa nachádza viac ako 100 projektových zámerov hĺbkovej obnovy budov. Potrebujeme primeranú plánovaciú a implementačnú infraštruktúru pre všetkých, ktorí v najbližších 10 rokoch prejavia záujem znižovať energetickú náročnosť svojich budov.

Každý projekt na hornej Nitre financovaný z verejných zdrojov musí prispievať k cieľom Akčného plánu transformácie. V rámci správ o implementácii Akčného plánu transformácie regiónu sa bude každoročne vyhodnocovať aj znižovanie potreby energie v budovách a rozvodoch, zvyšovanie podielu energie z obnoviteľných zdrojov s cieľom úplne nahradiť zdroje na báze fosílného zemného plynu do roku 2034 a využívanie energetických zariadení vo vlastníctve energetických komunít, občanov a samospráv. Úspešná transformácia regiónu teda bude z veľkej časti závisieť aj od toho, ako rýchlo a kvalitne budeme obnovovať budovy.

Ilustračné foto: Vanda Mesiariková

Viac informácií:

Do zásobníkov projektových zámerov v oblasti znižovania potreby energie v budovách prispeli zatiaľ výlučne samosprávy. Stav je uvedený v tabuľke:

Zásobník Fondu spravodlivej transformácie Zásobník UMR_SPR Prievidza a SPR Partizánske	Verejné budovy okres Prievidza	Bytové domy okres Prievidza	Verejné Budovy okres Partizánske	Bytové domy okres Partizánske	Odhadované investičné výdavky k 3.9.2021
	72	0	32	0	28,9 milióna €

Zdroj: MIRRI pre tematickú komisiu k Fondu spravodlivej transformácie a Koordinačnú radu Strategicko-plánovacieho regiónu Prievidza a UMR Prievidza

Konkrétne vyčíslené investičné výdavky projektových zámerov majú zatiaľ výlučne mestá. Javí sa, že obce aj napriek obrovskému záujmu v príprave zaostávajú. Je dôležité zistiť dôvody, prečo je tomu tak. Zatiaľ len môžeme predpokladať, že dôvodom sú chýbajúce kapacity pre prípravu projektov.

Potrebuje spoločne koordinovanú aktivitu v území – vytvorenie jedného koordinačného orgánu alebo tímu, ktorý odstráni živelnosť v obnove, pomôže menším samosprávam, zapojí občanov a zefektívni využitie všetkých dostupných finančných zdrojov pre premenu budov do čo najvyššieho štandardu.

Čo by malo byť ambíciou spoločnej koordinácie v území?

1. Dosiahnutie stanovených úspor

Priatelia Zeme-CEPA pripravili štúdiu [Potenciál úspor tepla na vykurovanie budov v meste Prievidza](#), ktorá také ciele aspoň naznačuje. Len v Prievidzi môžeme komplexnou obnovou budov ušetriť 53,5 – 63,3 % tepla na vykurovanie bytových domov a 29,1 – 34,7 % tepla na vykurovanie budov škôl a školských zariadení. Ďalšie zníženie tepelných strát v Prievidzi môže byť dosiahnuté rekonštrukciou primárnych a sekundárnych rozvodov vo vnútri mesta a to zo súčasných 18,4% až na odhadovaných 7 %.¹ Je dôležité ale najskôr dôkladne zanalyzovať súčasný stav, pre ktorý chýba ucelená dokumentácia.

¹ Priatelia Zeme-CEPA: Potenciál zníženia tepelných strát v distribučnom systéme centrálného zásobovania teplom v regióne homej Nitry, 2021

2. Paralelná príprava pre generačnú zmenu systému zásobovania teplom (Prievidza, Nováky, Zemianske Kostolany atď)

Štvrtá generácia systému zásobovania teplom je svojou šetrnosťou a využívaním miestnych obnoviteľných zdrojov nielen riešením v období klimatickej zmeny, ale aj nástrojom na tvorbu udržateľných pracovných miest. Kompletne však zmení celú ekonomiku fungovania zásobovania teplom. Namiesto dodávok tepla (dnes hlavný zdroj príjmov dodávateľa tepla) sa v budúcnosti budú predávať služby (vďaka optimalizovanej potrebe budov sa význam predaja tepla výrazne zníži, ale zase vzrastú príjmy za inteligentné riadenie celej siete, reguláciu atď.). Súčasná legislatíva zatiaľ nepodporuje generačnú zmenu zásobovania teplom na Slovensku. Európska podpora a financie idú jasne v prospech obnovy budov a prechodu na obnoviteľné zdroje. Práve mesto Prievidza by sa mohlo stať pilotným projektom, ktorý by bol vzorom pre iné uhoľné regióny. V prospech hovorí aj vlastnícka štruktúra dodávateľa tepla s mestom ako väčšinovým vlastníkom a predpokladané finančné zdroje zvyhodňujúce práve náš, bývalý banícky región. Priatelia Zeme-CEPA vypracovali v spolupráci s architektami a energetickými expertami [sériu štúdií](#) o udržateľných tepelných riešeniach pre mestá Prievidza, Nováky a obec Zemianske Kostolany.²

3. Efektívne využitie existujúcich kapacít projektantov a realizačných firiem

Z rozhovorov s projektovými manažérmi samospráv a s aktívnymi občanmi, ktorí majú záujem obnovovať svoje bytové domy, je zrejmá obava z nedostatku kapacít projektantov a realizačných firiem. Je veľmi pravdepodobné, že bude potrebné výrazne uprednostniť obnovu budov a hľadať synergické efekty. Plánovanie by malo pomôcť tak, aby si navzájom obce či vlastníci bytov nemuseli konkurovať v zadávaní zákaziek na projekty a samotnú realizáciu obnov.

Aké komponenty by mohla spoločná koordinácia v území obsahovať?

1. Príprava podkladov pre systematickú komplexnú obnovu budov

- Legislatívna mapa - zmapovanie strategických dokumentov / regulatívov /smerníc týkajúcich sa sektora budov
- Databáza budov
- Analýza všetkých dostupných finančných zdrojov pre realizáciu zámeru

² <https://zivotpouhli.sk/k2/video2/itemlist/tag/Udr%C5%BEate%C4%BEn%C3%A9%20tepeln%C3%A9%20rie%C5%A1enie>

2. Posilnenie kapacít samospráv

- Oddelenie zamerané na pomoc menším samosprávam, komunikáciu s obyvateľmi, príp. posilnenie oddelenia životného prostredia
- Oddelenie zamerané na konzultácie a asistenciu projektantom už vo fáze projektových zámerov
- Koordinovaná kontrola kvality navrhovanej obnovy budov s cieľom predísť suboptimálnej obnove, ktorá zablokuje optimálnu
- Vytvorenie design manuálu pre obnovu vybraných budov / stavebných sústav budov

3. Energetická štúdia a návrh systému energetického fungovania územia s priemetom v návrhu urbanistickej štúdie

- cieľom je vymedziť územia, kde sa bude vyrábať energia pre systémy zásobovania teplom, resp. doplnená súvisiaca infraštruktúra (solárne kolektory, úložiská tepla...) ako podklad pre následný návrh zmeny územného plánu

4. Analýza možností postupnej transformácie existujúceho systému CZT na systémy zásobovania teplom 4. generácie

- analýza technických, ekonomických a iných aspektov takehoto prechodu, pričom sa už uvažuje už s optimalizovanou potrebou tepla a úplnou dekarbonizáciou zdrojov tepla

5. Zriadenie nezávislého odborného panelu pre konzultácie počas realizácie zámeru

- obnova budov v kontexte budovania udržateľných mestských štvrtí
- výber strategických objektov a strategických celkov/štvrtí
- poradenstvo k projektovým zámerom obnovy budov
- komunikácia za zlepšovanie podmienok podpory z verejných finančných zdrojov

6. Posilnenie dialógu medzi dotknutými občanmi a samosprávou

Príprava kampane zameraná na verejnosť s cieľmi:

- získať podporu pre navrhované riešenia (obnova budov, modernizácia rozvodov, transformácia CZT...)
- založiť energetickú komunitu, ktorá prevádzkuje OZE;
- sprostredkovať informácie o úspechoch, výhodách a možnostiach prekonania bariér (legislatívne, finančné...)
- zavádzania opatrení povzbudzujúce občanov k prepracovanejším projektovým zámerom
- zaradenia témy do školských klubov, družín, vyučovania v rámci materských, základných a stredných škôl v Prievdzi

7. Vytvorenie malej grantovej schémy pre obyvateľov, bytové družstvá

- schéma na podporu zapájania sa do navrhovaných aktivít: podpory na projektovú dokumentáciu, posudky, realizáciu menších opatrení, čiastočné

financovanie inovatívnych riešení (aerogelové tepelné izolácie na fasádnych reliéfoch objektov Sorely, a pod.)

8. Vytváranie podmienok pre vznik regionálnych energetických kapacít

- príprava metodiky na stanovenie potreby energie a potenciálu energetických úspor v sektore budov (metodika bude kompatibilná s pripravovanými štandardizovanými metodikami pre regionálne energetické plánovanie)

Občianske združenie Priatelia Zeme–CEPA ďakuje za finančnú podporu od Európskej únie a European Climate Foundation. Za obsah tohto dokumentu zodpovedajú Priatelia Zeme–CEPA. V žiadnom prípade nereprezentujú oficiálne stanovisko donorov.

